

Præsterne og præstegården i Munkebo

af Morten Eriksen

Sognepræsterne har siden Reformationen, i kraft af deres uddannelse og status og med deres karakteristiske embedsdragt repræsenteret en ubrudt tradition i sognene gennem 4-500 år. Embedsdragten stammer helt fra 1500-årene, da man efter reformationen i 1536 ønskede at de lutherske præster ikke skulle skille sig ud, men være klædt i den traditionelle borgerdragt. Pibekraven skulle forhindre pudderparykken i at drysse. Præsterne var sognenes eneste lærde personer, og deres status bevidnedes også af boligen, som ifgl. en regel fra 1500-tallet skulle være en af sognets bedste eller næstbedste gårde. Også fordums tiltaleformer som "Deres Velærværdighed" og "Hr. pastor" vidner herom, eller omtalen af præsten som "vor far". For der stod respekt om præsten, som almuen ofte tilskrev magiske evner.

Og præsteboligerne, præstegårdene, ligger der endnu. Nogle få helt fra 1600 og 1700-tallet, eksempelvis i nabosognet Kølstrup, mange med meget smukke stuehuse og af størrelse som en stor bondegård med tre eller fire længer, et vidnesbyrd om at de ikke kun tjente som en standsmæssig bolig for sognets førstemand og hans familie, men også at de, som navnet antyder, var gårde med tilknyttet landbrugsbedrift, så præsten skulle også gerne være landbrugskyndig. Munkebos præstegård kan desværre ikke prale af en lignende alder, da den røde hane har galet flere gange ([se senere](#)).

Munkebos præsterækkefølge kan ses til sidst i artiklen. Nogle af dem har været af beskeden borgerlig eller landlig herkomst, men via latinskole og teologistudium har de hævet sig socialt til en placering mellem den/de lokale godsejer(e) og almuen. Senere, navnlig fra 1800-tallet, er der dog en tendens til at flere og flere var præstesønner eller af præsteslægt.

Hvad levede præsterne og deres familier af i tidligere tider?

Ingen tvivl om at de som regel levede bedre end de allerfleste sognebørn, men som jordbrugere var de til o. 1900 helt afhængige af konjunkturer og klima. Herudover modtog de tiende fra sognets tiendepligtige, dvs. en tiendedel af afgrøderne eller disses værdi, foruden det såkaldte offer, som betaltes ved de tre højtider samt ved særlige kirkelige handlinger. Så præstens udkomme var altså i høj grad betinget af sognebørnenes velstand, specielt hvor mange tiendeydere der var. Herudover kunne der være forskellige traditionsbundne afgifter, i naturalier eller penge, som der ofte opstod strid om og som måtte afgøres ad rettens vej. Munkebo præstekald var i de første århundreder ikke særligt attraktivt, da sognet var ret fattigt. Først fra sidste halvdel af 1700-tallet og specielt i løbet af 1800-tallet ser det ud til at forholdene forbedredes.

Ved udskiftningsforretningen i 1797 fik præstegården tildelt en meget stor lod, som gjorde den til sognets næststørste jordbruger. Jorden - sand og lermuld - var dog næppe af bedste bonitet.

På matrikelkortet 1808-1852 ses den store firlængede præstegård. I forhold til kirken ved side af er størrelsen nok overdrevet lidt, men næppe i forhold til byens andre gårde.

Reformationen 1536 og de første præster i Munkebo

Med reformationen blev ejendom til al kirke og klosterjord, også præstegårde og præstegårdsjord, inddraget af staten, og den lidt mere sprælske Middelalder og den katolske tro og ritualer afløst af den luthersk-evangeliske. Staten og religion blev til et med mere kontrol, specielt efter enevældens indførelse i 1660, hvor præsten blev kongemagtens forlængede arm i sognet. Det var således præstens pligt at forklare og læse ny lovgivning op fra prædikestolen og registrere befolkningen i kirkebøgerne, og nu da cølibatkravet var væk, skulle han i Luthers ånd stifte familie og blive familieoverhoved og husbond. Men overgangen har været glidende.

Det er kun enkelte sparsomme kilder, der kan kaste lidt viden af sig om Munkebos første præster. Den først kendte, "magister Otto", havde tilsyneladende kun embedet, men ingen præstegård. Den første til at bo i en sådan - nok på samme placering som den nuværende - er Knud Henningsen, som efter et retsforlig overtog en gård ved den tidligere beboers død. Lidt mere vides om nogle af de følgende præster i århundredet.

Præstegårdsjorden var generelt en del af dyrkningsfællesskabet. Det ser dog ud til at dette ikke har været tilfældet i Munkebo; i hvert fald beklager præsten Hans Lauritsen sig i 1568 over "at adskillige stykker jord er "frakomne præstekaldet, foruden en gård og nogle huse". Så hvis jorden har været en del af fællesskabet, må den på et tidspunkt være blevet udskilt som et såkaldt "enemærke". Hans Lauritsen var ved sin død af pest kort tid efter i dyb gæld, og efterlod en uforsørget enke.

Nådsensbrød og enkekonservering

Disse præstenker frembød i 1500 og 1600-tallet et særligt problem, da de skulle have en standsmæssig forsørgelse. Enken havde krav på "nådsensbrød", en del af indtægterne, både avling og tiende fra embedet et år efter præstens død. Det kunne være dyrt for en ny præst. Hvis denne var ugift, var det endvidere tit et krav at han for at få embedet skulle gifte sig med formandens enke - eller med lidt held en af hendes døtre - og overtage forsørgelsen af hende, den såkaldte "enkekonservering". Så sparedes nådsensbrødet. Rekorden som "genbrugsenke" må tilfalde Sophie Clausdatter. Hun var datter af Munkebopræsten Claus Hansen Naskov (se senere) og nåede at blive gift med tre af de præster, som efterfulgte faderen. Hun var 60 år, da hun i 1695 blev gift med den tredje, Claus Vedel Jacobsen (se senere), som ved embedstiltrædelsen var 26 år. Hr. Claus havde måske håbet at blive enkemand inden for en overskuelig tid, men sådan skulle det ikke være. Han nåede faktisk at fejre sølvbryllup med sin noget ældre hustru, som i øvrigt, meget usædvanligt for den tid, først døde som 90-årig. Ordningen forsvandt gradvist i løbet af 1700-tallet, da den individuelle kærlighed blev mere udbredt og man derfor mange steder indrettede enkesæder.

Den hurtigtsnakkende præst

Hans Lauritsens efterfølger, hr. Marquard Hansen med tilnavnet "Overskærer" - tilnavnet tyder på han var af skrædderslægt - fik dog først embedet efter en række forhandlinger. Han havde ellers vikarieret efter forgængerens pestdød, men hverken den lokale "patron", Hans Urne på Dræbygård eller 3 af de 7 "kaldsmænd", ønskede ham. De anførte at hr. Marquard havde haft betænkelighed ved at overtage formandens enke, mens patronen hverken kunne lide hans "mæle", eller hans teologiske fundament. Kongen, som var kirkens egentlige ejer, befalede dog til sidst at Marquard skulle have embedet. Han var præst da biskop Jacob Madsen var på visitats i Munkebo hele 3 gange fra 1580 til 1593. Denne bemærkede også hans mangelfulde talegaver, "han giver sig og taler lige som om han stønnede" og desuden mente bispens også at han talte alt for hurtigt. Men besøget er mest kendt fordi biskoppen, ud over at tegne en skitse af kirken, noterede at der stadig var levn i kirken fra den katolske tid, bl. a. "en liden slem tavle". Den var dog blevet udskiftet med den nuværende ved bispens sidste

besøg. Marquard Hansens initialer kan ses på altertavlens fløj, ligesom hans og efterfølgeren, Ejler Jacobsens ligsten er ophængt i våbenhuset.

Onde tider i 1600-tallet

Det nye århundrede blev slemt. Den såkaldte "lille istid", som varede helt til slutningen af 1800-tallet, med køligere somre afløste Middelalderens lunere luft. Det gav generelt ringere afgrøder, sommetider misvækst og dermed lavere avlsudbytte, også for præsterne i Munkebo. Hertil kom de ulykker, der ramte landet under Karl Gustaf krigen 1657-1660, hvor Munkebo blev meget hårdt ramt. Århundredet er også hekseprocessernes tid. Intet tyder dog på at præsterne her i byen har været involveret i sådanne.

Den første præst i det nye århundrede, Eiler Jacobsen, er i dag mest kendt for en ting: Oldtidsforskeren Ole Worm rundsendte nemlig en skrivelse til landets præster og bad dem indberette, hvad der måtte være af interessante fortidsminder i deres sogne. Eiler Jacobsen mente ikke der var noget af særlig interesse, men kom dog i tanker om resterne af den bro, som Odense købmændene i 1570-erne prøvede at bygge ved Galgeholm, men som gik til. Han gengav så det siden så berømte spottevers, hvis ophavsmand er ukendt. Hverken verset eller broen er nævnt i andre kilder.

Den ulyksalige præst

Efterfølgeren, Claus Hansen, med tilnavnet Nakskov, var gift tre gange, første gang med sin forgænger, Eiler Jacobsens, datter. I hans embedstid blev Trellerupgård opkøbt af det nye gods, Ulriksholm, så Munkebo nu var et sogn uden hovedgård. Claus Hansen mistede derved tiendeafgiften af 3 gårde, men fik dog en vis erstatning af kongen. Men hans værste uheld var at være præst på et meget uheldigt tidspunkt. Munkebo var besat af den svenske hær i næsten 2 år, 1658-1659, og det gik meget hårdt ud over byen i de strenge vintre med hungersnød, sult, epidemier og udgifter til besættelseshæren. Hr. Claus' ulykkelige skæbne, lejetroppernes mord på ham i præstegårdens dam, måske ikke tilsigtet, er vel de fleste bekendt og skal ikke gentages her. En symbolsk træskulptur af ham blev i 350-året 2009 rejst ved kirkegårdsdiget.

Efterfølgeren, Claus Nielsen beskrev Munkebos situation efter krigen og nævner bl. a. at antallet af tiendeydere var svundet fra 43 til 30; der var mangel på alt, arbejdskraft og gødning, og mange gårde var nedbrudte eller lå i ruiner. Claus Nielsen hørte selvfølgelig ikke til de hårdest ramte, men har nok også tænkt på sin egen situation, for det i forvejen fattige og forarmede sogn kunne næppe brødføde ham og hans familie.

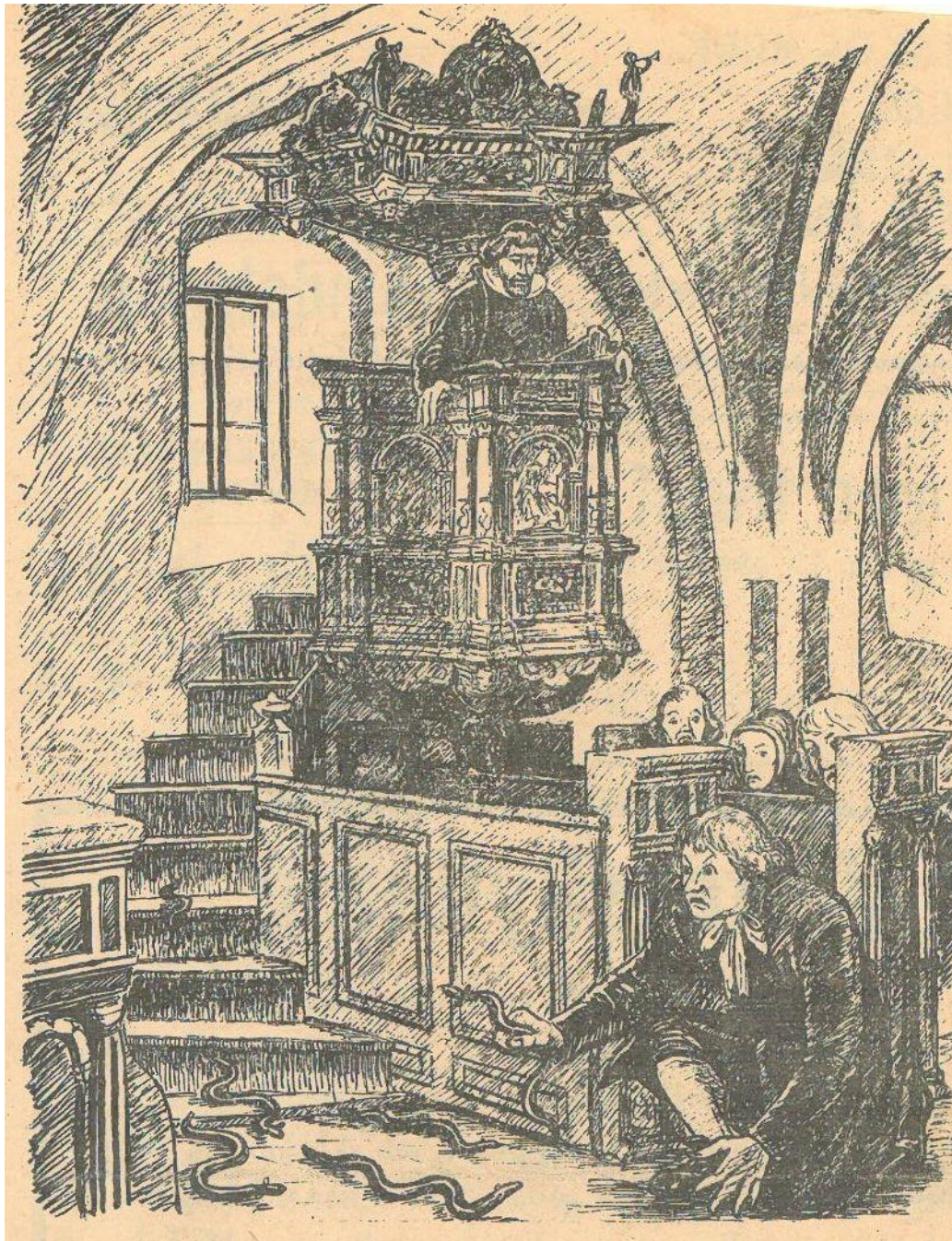
I løbet af 1600-tallet frasolgte kongen en stor del af det kirkegods, der var blevet inddraget ved reformationen. Krige kostede mange penge, og her i Munkebo solgte han i 1679 kirke, kirke- og præstegårdsjord til herren på Ulriksholm og Østergård, Nikolaj von Brüggemann. Det betød nok ikke så meget, men et værre slag for embedet var det at den nye kirkeejer i 1686 nedlagde de sidste tiendepligtige gårde i Trellerup og lagde jorden til Østergård, som dengang ligesom Ulriksholm lå i Kølstrup sogn.

Kun 2 præster i 100 år

Det nye århundrede indvarslede lunere vinde, hvor Munkebo langsomt kom på fode og forholdene blev mindre kaotiske. Århundredet kaldes også for Oplysningstiden med reformer og nye tanker om stat og samfund, og er i Danmark en meget lang fredstid i sammenligning med de forudgående perioder. Og præsterne var tilsyneladende glade for Munkebo. To af dem, Claus Johansen Vedel og Jens Errebo Viborg, sad i embedet i hhv. 53 og 48 år, altså i 101 år fra 1695 til 1796. De havde dog også en rekordholder imellem sig, dog for den korteste tid, Rudolf Abraham Ballov, der kun havde embedet i knap et år i 1748.

"Åleprovsten"

Den endnu ikke overgåede rekordholder, Claus Johansen Vedel, tiltrådte embedet i 1695. Han skulle i første omgang have undslået sig embedet grundet dets "ringhed" og præstegårdens brøstfældighed. Han var af adelig familie og fik derfor af kongen tildelt en af enevældens mange tomme titler, "consistorialassessor", lige som han, nok af samme årsag, blev udnævnt til provst i 1713 - som den første i Munkebos præsterække. Hr. Claus var en foretagssom og dygtig mand, der i sin lange embedstid i byen nåede at samle en pæn formue,

Pastor Orla Pedersen var en dygtig tegner og har i "Lokalposten" illustreret historien om provst Vedels løsslupne ål

bl. a. ved ålefiskeri på fjorden. Kendt er historien om det knippe ål, han bar under præstekjolen, og som en søndag slap fra ham på prædikestolen og gled ud på kirkegulvet. Han fik i øvrigt en del retssager på halsen på grund af konflikter om fiskerettigheder.

Nye opgaver - fattigkasse og konfirmation

I Claus Vedels periode fik præsterne en række civile opgaver ud over de kirkelige, som jo var forkyndelsen, registreringen af fødsler, dødsfald og bryllupper: I 1708 kom nemlig forordningen om fattigvæsenet, hvor sognepræsten samt 3-4 sognemænd skulle udpege værdigt trængende og bestyre fattigkassen. Et meget omfattende arbejde. Og i 1736 barslede den fromme Chr. 6 med en ny forordning, konfirmationen. Kirkegang var ellers nærmest obligatorisk, men alligevel mente kongen der skulle strammes op. Ligesom dåben var konfirmationen en forudsætning for altergang og for at være fadder, vidne i retten og blive gift. Hvordan hr. Claus og andre præster har forberedt børnene på konfirmationen og hvordan selve konfirmationen er foregået, vides ikke præcist, for kun et fåtal i almuen kunne læse. Den er nok foregået via den næsten obligatoriske kirkegang og ved forberedelse i præstegården.

I Claus Vedels sidste år, fik han en appelsin i turbanen: Brüggemannslægtens godskompleks, Ulriksholm og Østergård blev delt i to, og i 1741 fik han kongens bevilling til at flytte Østergård til Munkebo sogn, som således igen fik en hovedgård indenfor sine grænser. Det var Brüggemann slægten, som restaurerede kirken efter ødelæggelserne under krigen og oprettede et hospital foran den.

Selv om han optræder på listen, er det uvist om den udpegede efterfølger, Rudolf Ballov, ved Claus Vedels død i 1748, overhovedet nåede at fungere, da han foretrak et embede i Jylland. I stedet gik embedet til Jens Errebo Viborg, der havde været kapellan i Vedels sidste år, og som, som nævnt, havde embedet i næsten lige så mange år som denne. Det er tænkeligt at pastor Viborg, ligesom andre præster, fra prædikestolen har skullet orientere menigheden om de vældige reformer på landbrugsområdet, der var i gang i hans embedsperiode, og han har sandsynligvis også skullet opfordre og motivere den trevne og modvillige almue til at lade sig "inokkulere" (pode) med den nys opdagede koppevaccine. Nogle præster inokkulerede faktisk, for kopper var århundredets store dræber.

Munkebos mange præstegårde

Munkebo præstegård har givetvis helt til 1907 været firlænget. Det er dog uvist om stuehuset altid har været den nordlige længe. Som tidligere nævnt var der nok ingen egentlig præsteboelig i katolsk tid, da kirken og sognefolket blev betjent af kanniker fra Odense. Den ældste præstegård fra 1500-tallet er formentligt den "brøstfældige" gård der brændte i 1740 i Claus Vedels Jacobsens embedstid. Alle embedsbøger og arkivalier gik tabt. En kilde fortæller, at der "over gangdøren, som ikke var sveden" var en latinsk indskrift "pietas ad omnia utilis" (fromhed er nyttigt for alle.) I 1773, i efterfølgeren Jens Viborgs tid, gik det galt igen, da den ret nyopførte præstegård også brændte "ved uforsigtig omgang med en lygte i tærskeloen". Det gik også hårdt ud over hr. Jens, som "tabte det lidet han og hans familie ejede".

I oktober 1842, i pastor Holm tid, indtraf den hidtil værste katastrofe, da en brand i præstegården på grund af storm og vindretning bredte sig, så store dele af bebyggelse og boliger foran kirken også gik til. Stuehuset og alle tre længer blev ildens bytte, men en ny blev tilsyneladende ret hurtigt opført, stuehuset grundmuret og med tegltag. Men utroligt nok gik det atter galt i 1907, hvor dog "kun" de tre længer nedbrændte og blev erstattet af nu kun en grundmuret avlsbygning med cementtagsten i vest. I 1923 blev stuehuset så totalt nyindrettet og forkortet et par meter i hver ende, men bevarede stort set sit nuværende udseende. Den seneste store ændring var i 1974 hvor den tidligere avlsbygning i vest blev nedrevet og erstattet af en nyopført bygning, der nu rummer konfirmandstue/mødelokale og kirkekontor.

Ved den lejlighed fandt man desuden brandspor i jorden, nok fra en tidligere længe. For få år siden fik præstegården så installeret vindueskarnapper i overetagen

1800-tallet, sognepræsternes storhedstid

I modsætning til århundredet før var der i 1800-tallet ”kun” 7 præster i Munkebo (se listen sidst i artiklen). Og som kongelige embedsmænd fik de igen en række nye og omfattende civile opgaver. Christian Rieffenstahl, som afløste Jens Viborg i 1796, var den første, som måtte påtage sig disse. Straks ved tiltrædelsen i 1796 mødte han dog en anden slags udfordring: Som jordbruger måtte han give møde i den kommission, der skulle ny fordele eller udskifte landsbyjorden efter århundreders dyrkningsfællesskab. Resultatet blev at præstegårdsjorden blev et ret stort samlet område nord og nordvest for tørvemosen, i alt 9 tdr. hartkorn, hvilket betød at han nu var den næststørste jordbruger i sognet efter Østergård.

Få år efter indledtes så det første spæde skridt til det lokale selvstyre, da der i alle sogne oprettedes først en fattigkommission i 1803 til at nyordne fattigforsorgen, dernæst en skolekommission i 1814, i Østdanmark, herunder Munkebo, dog allerede i 1807. Sognepræsten blev udpeget som formand for begge med hovedansvaret for degnensuelighed og elevernes læring. Det har sikkert affødt nogle personlige konflikter hos nogle præster, når de f. eks. skulle afveje hvem der var værdigt trængende eller hvem der var dygtig nok til at blive konfirmeret. I 1842 oprettedes så sogneforstanderskaberne, som afløstes af sognerådene i 1867. I førstnævnte var sognepræsten født medlem, og skulle således også være beslutningstager i samtlige kommunale opgaver. Ingen præster blev nogensinde valgt ind i sognerådene i Munkebo, måske fordi sporene har skræmt. Overordnet set betød præsternes udvidede engagement i sognet på længere sigt nok en øget social kontakt mellem præst og menighed. Præstekammeret eller studereværelset blev nu også kontor, hvor menigheden kunne komme med deres forskellige ærinder.

Så Rieffenstahl blev den første formand for både fattig- og skolekommissionerne. Han fik det uheldige eftermæle at være doven, da han efter sigende ”kun læste med konfirmanderne 1-2 gange”. Og det er måske uretfærdigt, for samtiden har måske ikke haft blik for at de nye og uvante opgaver har været tunge. Hans store flade gravsten, som nu er anbragt i lapidariet (gravstenssamlingen), er i øvrigt den ældste på Munkebo Kirkegård. Tidens tand har dog desværre været meget hård ved den, for indskriften er vanskelig at tyde.

Præsterne i 1800-tallet kort fortalt

Christian Andersen (1815-1822) blev den første præst i Munkebo, som fraflyttede og ikke døde i embedet. I Hans Seest Holms (1822-1843) periode indførtes skudsmålhbøger for tyende, og det blev frem til 1873 sognepræstens opgave at udstede og kontrollere disse ved tjenestefolks til- og fraflytning. Holm var ifgl. kilderne en lidt vanskelig person, som i skolekommissionen ofte var på kant med både Østergård og degnen. Da præstegården brændte i 1842 flyttede han til Østergård og døde kort tid efter. Hans efterfølger, J. C. Jedrosky (1843-1871) kom fra et embede og en meget lille kirke på den lille ø, Askø, nord for Lolland. Her havde han organiseret udskiftningen, så han var givetvis landbrugskyndig. Straks ved ankomsten til Munkebo blev han medlem af det nye sogneforstanderskab, hvis formand han var i flere valgperioder. Han er den første præst i sognet, som der eksisterer et foto af.

Det er også i Jedroskys tid at grundloven i 1849 afskaffede enevældens kristelige stat, og folkekirken afløste statskirken med dens jerngreb om kirken, forkyndelsen og menigheden, så der nu blev religionsfrihed og mulighed for både sognebåndsløsning og valgmenigheder. Der havde dog i mange år været en gryende opposition til statskirken i form af den såkaldte vækkelse, en lægmandsbevægelse, som for alvor slog igennem i de sidste tiår inden grundloven. I århundredets sidste halvdel og begyndelsen af det nye, fik Indre Mission, stiftet i 1861, en vis udbredelse i sognet; det skabte dog ikke splid, for alle tre præster i de sidste tiår

af århundredet, Blicher Schmidt, Engelstoft og Steffensen var i forskellig grad velvillige overfor bevægelsen. Den første præst i det følgende århundrede, Gustav Borchsenius, var for eksempel medvirkende til opførelsen af missionshuset i 1906.

Præsternes husstand

En hovedkilde er folketællingene fra 1787-1940. Fra 1801 til 1860 er præstegårdens beboere talt først, nok et vidnesbyrd om deres status. I stuehuset boede foruden præsteparret og deres evt. børn, en hel del tjenestefolk og forskellige andre, slægtninge, huslærere etc. I længerne boede de forskellige medhjælpere i det tilhørende landbrug. I en periode fra 1855-1890 havde forpagteren og hans evt. familie samt deres tjenestefolk også bolig på matriklen. Det kunne i alt være helt op til 15-16 personer, i præstens egen husstand hyppigst 6-10. I pastor Jedroskys tid var der ved tællingen i 1850 foruden præsteparret, deres 2 børn og 2 plejebørn også en huslærer til de store, og en lærerinde til de små, 1 husjomfru, 1 tjenestekarl samt 2 tjenestepiger. Præstebørnene gik ikke i den lokale skole, men blev undervist hjemme.

Ringens sluttet i 1900-tallet

Med systemskiftet i 1901 fejde nye liberale vinde ind over Christiansborg, hvilket resulterede i en nærmest revolutionerende ændring af præsternes traditionelle vilkår. I 1901 fik menigheden via menighedsråd indflydelse på valg af præst og embedets økonomi, i årene fra 1903 til 1919 afvikledes tienden, der indførtes indkomst- og kirkeskat, og en række jordlove fra 1899-1919 betød at det meste præstegårdsjord blev frasolgt til udstykning, specielt til småbrug. I Munkebo gav det plads til en række ejendomme og småbrug langs nuværende

Orla Pedersens dukker af den gluckburgske kongefamilie på Ama-lienborgmuseet: Chr. d. 8 med hans dronning Louise.

Carl Thomsens malede mange genremalerier. Et af dem, "Søndag eftermiddag i præstegården" fra 1889, viser præstefamilien samlet omkring samovaren, mens pastoren får sig en blund i gyngestolen. (Kilde: Jens Rasmussen: Præstegården i lokalsamfundet. 2021)

Lindøalleen. Præsterne blev lønmodtagere, og man kan forstille sig, at de fleste har modtaget deres nye status med tilfredshed, da mange præster fra 1800-tallets slutning ikke mere var så interesserede i landbrug. De fleste af disse store ændringer fandt sted i pastor Svend Juels tid. Om præsterne i tiden efter de store reformer kan man sige, at da de nu heller ikke behøvede at være jordbrugere, var det meste af deres virke nu reduceret til det oprindelige, nemlig den kirkelige betjening af menigheden. De sociale relationer mellem menighed og præst ændrede sig også i løbet af århundredet. De gamle og ærbødige tiltaleformer "Deres velærværdighed" og "Hr. pastor" blev til "De" og endelig fra de sidste ca. 40 år til "du". Og præstebørn kom i stigende grad i den kommunale skole. Så i takt med den almindelige sociale udvikling i løbet af 1900-tallet blev præsterne nu i højere grad integreret i sognets sociale liv, specielt i fra sidste halvdel af 1900-tallet, hvilket den følgende beskrivelse forhåbentligt afspejler.

I Svend Juels tid overgik kirken efter de store reformer til selveje i 1924, efter at have været ejet af hovedgården Østergård i næsten 250 år. Hans enke, Ingeborg Juel, var også i efterfølgernes tid, en markant og kendt skikkele i sognet. I efterfølgeren Poul Melbyes periode blev Munkebo og Drigstrup pastorater slået sammen og det kirkelige tilsyn med skolen blev afskaffet i 1936. Dog kunne sognepræsten fortsat være formand for skolekommissionen, som han havde været det fra 1814, hvis sognerådet ønskede det. Melbye, som i øvrigt var den kun anden Munkeboopræst, der blev udnævnt til provst, trivedes godt i sognets selskabsliv og var en skattet foredragsholder om Storm P.

Præstegårdsjorden

Præsterne havde i århundreder været en del af landsbyens agrarsamfund. Jorden var ikke præsternes ejendom, men kun til låns, og skulle afleveres i god stand sammen med en "indløsningssum" til efterfølgeren. Præsterne måtte ifgl. en forordning fra 1696 ikke deltage i markarbejdet. Det har en del alligevel gjort, men så vidt vides ikke i Munkebo. Men det var en fordel at have landbrugsfaglig viden, for det kunne almuen ikke læse sig til, så nogle præster i 1700 og 1800-tallet brugte faktisk prædikestolen, trods forbud, til at informere om nye ideer og metoder. I de allerfleste sogne var jorden forpagtet ud, og sådan var det også hyppigst i Munkebo. I 1912 var den formodentligt sidste forpagter af den store præstegårdslod, matrikel 1a, Lars Edvardsen. På det tidspunkt var der, til 1919, stadig o. 60 tdr. land tilbage af den oprindelige lod. Men det blev vist nok gradvist frasolgt i løbet af årene op til 1960'erne.

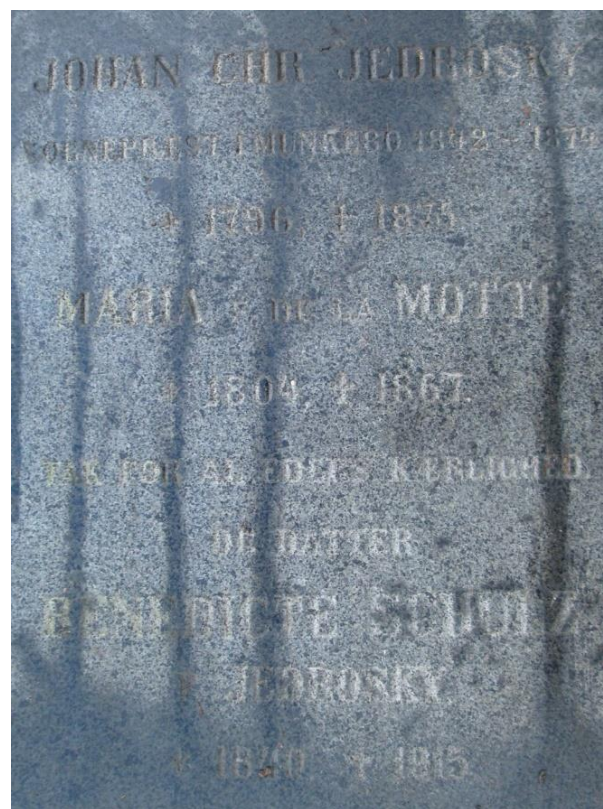
Den kunstneriske præst

Melbyes efterfølger, Orla Pedersen, fik en voldsomt forøget arbejdsbyrde, da sognets befolkning efter 1957 på kort tid mangedobledes. Det er nok årsagen til at Drigstrup pastorat fraskiltes i 1979, og at han måtte have assistance af nabopræsten i Kølstrup 1983-1988. Orla Pedersen var et alsidigt begavet menneske, både fingersnild og en dygtig tegner. Han var også meget historisk interesseret og skrev en række artikler til "Lokalposten" om Munkebos historie, som han illustrerede med sine egne tegninger. Hans fingerfærdighed gav sig udslag i, at han sammen med nogle konfirmander byggede en model af fregatten "Fyen", som nu hænger i kirken. Han konstruerede ligeledes fine modeller i træ af både Roskilde Domkirke, samt Munkebo og Drigstrup kirker.

Orla Pedersen fremstillede også en række meget detaljerede voksdukker af medlemmer af den glückborgeske og enkelte af den oldenborgske kongerække. De var tidligere udstillet i Legoland men kom senere til Amalienborg Museet.

Da præstegårdens tre længer nedbrændte i 1907, blev kun den vestlige længe genopført. Jorden var forpagtet ud, så det var ikke mere nødvendigt med avlsbygninger. Længen blev nedbrudt 1974-1975 og byggeriet af den nuværende begyndte. Den huser i dag konfirmandstue/mødesal samt køkken og kirkekontor.

Rieffenstahls gravsten fra 1815 i lapidariet er kirkegårdens ældste.
 Svend Juels prægante og iøjnefaldende familiegravsted i kirkegårdens vestlige ende
 Pastor J.C.Jedrosky er den først fotograferede af Munkebos præster.
 Jedroskys, hustruens og en datters gravsten, som oprindeligt stod under et for nylig fældet aske-
 træ, som Jedrosky vist nok selv havde plantet.

Munkebos første kvindelige præster

I 1947 var de første kvindelige præster blevet ordineret, og efter Orla Pedersen fulgte hele 2 kvindelige præster, Bodil Greve Schmidt og Eva Fischer Boel. Den førstnævnte lod sig som den første i præsterækken vælge til et politisk organ, Munkebo Kommunalbestyrelse. Den sidstnævnte, som nu er sognets præst, har pudsigt nok slægtsrelationer til Østergård, som i over 200 år var kirkeejer og ”patron”.

Afslutning

Sætter man sig alene i kirken, bedst i skumringen, kommer de mange præster gennem ca. 400 år næsten til live. Det er som om man kan høre deres trin op til samme prædikestol, hvor de har skuet ud over menigheden, der i ældre tid i deres søndags- og kirkeklæder altid fyldte kirken til sidste plads. Og rigtigt mange af præsterne er også begravet i sognet, i ældre tid under kirkens gulv, i nyere tid på kirkegården, hvor deres gravsten stadig kan ses. Den ældste, pastor Rieffenstahls, er allerede omtalt, men en særlig sten, pastor Engeltofts hvide marmorplade i hegnet ved nedgangen til lapidariet har en særlig historie. Hans anden kone døde som 27-årig i barselsseng og blev begravet i Munkebo. Selv flyttede han til 2 nye embeder, på Sjælland og Lolland, hvor han blev gift for 3. gang, men da han døde i 1914 blev han begravet i Munkebo ved siden af sin 2. kone og et af deres tre fællesbørn.

Præster ved Munkebo Kirke med indsættelsesår

1487 ca.	Magister Otto	1748	Jens Errebo Viborg
1529 ca.	Hr. Hans	1796	Christian Rieffestah
1531 ca.	Knud Henningsen	1815	Christian Andersen
1545 ca.	Hans Madsen	1843	J.C.Jedrosky
1550 ca.	Hr. Jørgen	1871	D.N. Blicher Schmidt
1567	Hans Lauridsen	1883	F.D.T. Engelstoft
1584	Hans Marqard Hansen	1892	H.R. Steffensen
1608	Eiler Jakobsen	1900	Gustav T. Borchsenius
1640	Claus Hansen Nakskov	1911	Svend Juel
1660	Claus Nielsen	1931	Poul William Melbye
1684	Rasmus Jensen	1957	Orla Pedersen
1695	Claus Johansen Vedel	1988	Bodil Greve Schmidt
1748	Rudolf Abraham Ballov	2007	Eva Fischer Boel